

občinsko glasilo

marec 2021 | številka 2 | letnik XXII

Hrpelje-Kozina

Na stičišču treh svetov

KO VESOLJEC PRISTANE NA ZEMLJI

**Zanimiva izmišljena zgodbi-
ca, ki kroži po spletu. V an-
gleškem izvirniku je bila v
obliki animiranega filma ob-**

**javljena na YouTubu 13. 7. 2017, zato je vsakršna po-
vezava z aktualnostjo zgolj naključna.**

Nekega dne je na Zemlji pristal vesoljec, si najprej malo ogledoval pokrajino, nakar je srečal človeka. Povedal mu je, da je priletel na Zemljo, da jo malo bolje spozna, saj je o njej slišal že veliko nenavadnih reči. Rad bi ugotovil, kako naša človeška vrsta napreduje. Človek je bil najprej osupel, potem pa je vesoljcu predlagal, da ga odpelje do voditelja.

»Voditelj? Kaj pa je to?« »To je človek, ki je glavni. To je tisti, ki odloča o vsem.«

»Ali imate samo enega človeka, ki je glavni za vse?«

»Ne, on je glavni v vladi.«

»Kaj pa je to vlada?« »No, vlada postavlja pravila za vse nas. Pove nam, kaj smemo in česa ne smemo.«

»Torej je vlada zelo pametna in vam postavlja pametna pravila, ki jih vi nato upoštevate?«

»Večinoma, ampak nekatera pravila so vseeno skregana s pametjo in neprimerna.« »Torej jih ne upoštevate?«

»Ah, kje pa! Pravila moramo upoštevati, tudi če so nespametna in se z njimi ne strinjamo. Veš, vlada kaznuje tiste, ki ne spoštujejo pravil.«

»Ste potemtakem njeni sužnji?« »Ne, ne, sploh ni tako. Vlada dela za nas, za ljudi. Ona služi nam in mi smo v bistvu glavni.«

»Hmm, ukazuje vam, kaj morate delati, in vas tudi kaznuje, če ne ubogate – ti pa mi praviš, da ste vi glavni, da vi odločate? Vseeno pa so neke stvari, ki jih vlada počne in jih vi ne želite.«

»Ja, ljudje se ne strinjamo z marsičim, kar vlade po vsem svetu počnejo. Recimo to, da porabijo ogromne količine denarja za vojne.«

»Kaj pa je to vojna?« »To pomeni, da vlada z denarjem, ki pripada ljudem, kupuje orožje in plačuje vojsko, ki jo nato pošlje na drugi konec sveta, da tam ubije veliko ljudi in uniči neko državo. To nam večini ni všeč.«

»Verjamem. A če ste že toliko napredovali, da vas večina meni, da so ubijanje, zaslužjevanje, goljufanje in kraja slabe reči, zakaj potem dajete denar vladam, da to počnejo?«

»Saj s tem denarjem naredijo tudi kaj koristnega.« »Zakaj potem ne prenehate plačevati za tisto, kar vam ni všeč, in plačujete samo za tisto, kar je za vas koristno?«

»Oh, tega pa ne moremo. Ne moremo se kar odločiti, da ne bi več plačevali davkov, ker pravilo pravi, da moramo vsi plačevati vse davke.«

»Ampak pravila postavlja vlada, ali ne? Je torej postavila pravilo, da morate vsi plačevati davke, in če tega ne storite, vas bodo kaznovali?«

»Ja, ampak večine ljudi ne moti, da morajo plačevati, čutijo se dolžni plačevati vse davke in spoštovati vsa pravila, ker naj bi bilo to dobro za družbo. Družba potrebuje vlado in to pomeni, da moramo vsi plačevati in ubogati.«

»Torej vlada postavlja pravila, ki jih morate spoštovati, tudi če menite, da niso koristna in niti dobra za vas. Če jih ne spoštujete, pa ste kaznovani – in še plačevati morate vse svoje življenje, potem pa se ta denar porablja tudi za nemoralne stvari. Sem prav razumel?«

»Ja, ampak saj lahko vlado prosimo, da postavi pravila, po katerih bomo delali pametne reči in denar ne bo uporabljen recimo za vojne. Imamo tudi pravila, da ni dovoljeno krasti in se okoriščati, a jih ne vsi upoštevajo. Dovoljeno pa nam je, da vlado prosimo, da nam ukaže, da delamo tisto, kar želimo, da nam ukaže, da bi morali delati.«

»Hmmm, hecno. Vas je morda strah? Ali je ta vlada ogromna zver, ki vas lahko v trenutku požre, če je ne ubogate?« »Ne, ne, vlada ni zver. Ni neka pošast.« »Kaj pa je potem? Mi jo lahko narišeš? Ali pa me odpelješ k njej.«

»Ne morem je narisati. Nima oblike. Naj te odpeljem do stavbe?« »O čem pa govoriš? Ali je vlada torej stavba?«

»Ne, ampak politiki, ki sestavljajo vlado, delajo v tej stavbi.«

»Aha, vlada je torej skupina politikov. Kateri vrsti pa pripadajo ta bitja <politiki>?« »Ni posebna vrsta, so ljudje kot mi.«

»Torej so politiki človeška bitja in so <vlada>. Ampak ti si tudi človek, pa nisi vlada?! Politiki vam torej ukazujejo, da počnete tudi reči, ki jih ne marate, in vam vzamejo denar pod grožnjo kazni? In čeprav ste vsi skupaj ljudje, ni dovoljeno, da bi vi njim ukazovali in jemali njihov denar?«

»Seveda, saj bi nas poslali v zapor. Ampak saj politiki ne morejo početi čisto vsega, kar želijo. Na primer, politiki ne morejo kar stopiti k nekemu na cesti in mu reči, naj jim da denar. To lahko zahtevajo samo na svojem delovnem mestu, ko delajo za vlado.«

»Praviš, da politiki niso vlada, ampak samo delajo za vlado? Torej vlada ni zver, ni stavba in niso politiki, ampak nekaj drugega. In zaposluje politike, ki so v bistvu navadni ljudje in lahko ukazujejo drugim ljudem, da plačujejo davke in počnejo, kar vlada zahteva. Kako pa lahko navaden človek postane politik?«

»O, to pa je nekaj dobrega v našem sistemu. Imamo demokracijo, kar pomeni, da ima ljudstvo moč. Namreč, mi odločamo, kdo od nas bo postal politik. Lahko jih izvolimo – in če kateri od politikov počne stvari, ki nam niso všeč, ga lahko na naslednjih volitvah zamenjamo.«

»Aha, torej lahko ti politiki ljudem ukazujejo samo za kratek čas, potem pa spet postanejo navadni ljudje? Biti politik je torej vplivna funkcija. Predvidevam torej, da vedno izberete najbolj modre, najbolj poštene, najbolj skrbne in najbolj spoštovane med vami?«

»Hm, ni ravno tako. Politiki niso ravno znani po poštenosti, modrosti, skrbnosti in pravzaprav niti niso med najbolj spoštovanimi člani naše družbe. Veliko jih je na žalost precej pokvarjenih.«

»In te ste vi sami izbrali?«

»Ja, a saj vsi na koncu počnejo podobno. Davkoplačevalski denar izkoriščajo za polnjenje lastnih žepov in že-

pov svojih prijateljev. Skoraj nikoli ne držijo obljub, ki so jih na volitvah dali volivcem. Veliko smo jih že ulovili pri kraji, laži, podkupovanju ... in večinoma delajo po navodilih velikih korporacij in lobijev.«

»Ampak rekel si, da ljudje vedo, da ni prav lagati, krasti in ubijati. In praviš, da imate moč, da te ljudi zamenjate. Zakaj pa pokvarjenih politikov ne zamenjate z navadnimi ljudmi?«

»Saj takšnih ne izberemo namenoma, le na koncu vedno tako izpade. Ampak vseeno moramo imeti vlado, saj tudi nekateri navadni ljudje kradejo, goljufajo in ubijajo in se moramo zaščititi. Civilizacija brez vlade ne bi preživela.«

»Poglejva, če sem prav razumel. Ker vas skrbi zaradi

majhnega števila navadnih ljudi, ki bi lahko kradli, goljufali, ubijali in počeli druge nedovoljene reči, mislite, da je za vaše preživetje nujno, da imate sistem, v katerem nekateri izbrani ljudje za kratek čas nadzorujejo in ukazujejo večini ..., in če želijo, počnejo grde reči s pomočjo vašega denarja? Poskušate izbrati dobre in poštene ljudi, ampak vedno znova se izkaže, da so vse prej kot to? No, to je torej vaš sistem. Zanimivo.«

Vesoljec se je vrnil na svoj planet, da poroča o novih spoznanjih o človeški rasi.

(prevedla: Nives Mahne Čehovin)

Biodiverziteta okoli vsake slovenske vasi

Slovenci veljamo tudi za narod popotnikov. Radi obiskujemo druge države, kjer si ogledujemo stvari, za katere smo doma prikrasani: tropske obale, monumentalne zgradbe, drugačne kulture, eksotične živali in rastline. Ker toliko potujemo, človeka včasih prešine, da smo v rodni državi videli že vse, kar se videti da. Daleč od tega! Že če pogledamo biodiverziteto – to so vsa živa bitja, od živali in rastlin, do gob in bakterij ter vse zgodbe, ki jih pišejo njihova življenja. Na tisoče jih je, okoli vsake slovenske vasi so in, zagotavljam vam, večine niste videli niti slišali še nikoli.

V evropskih razmerah Slovenija velja za eno bogatejših držav z biodiverziteto. Nekaj 10.000 naj bi v Sloveniji živelo samo živalskih vrst. Veliko k tej pestrosti prispeva geografski položaj države. Na zahodu se ozemlje dotika Sredozemlja, na severu sega pod Alpe, na vzhodu do panonskih ravnin in na jugu med dinarsko hribovje. In ker ima vsaka od teh štirih pokrajin svoje značilne živali in rastline, jih je na koncu, ko jih seštejemo, pač zelo veliko. A da bi se s to pestrostjo narave znali tudi pohvaliti, kot se pohvalimo, da smo hodili po Kitajskem zidu ali na vrhu Eifflovega stolpa popili kavo, jo moramo najprej znati ceniti. V nasprotnem bomo še naprej živeli v prepričanju, da je sploh ni ali da je povsem nepomembna, kar seveda ne drži.

Medved in ris sta verjetno najbolj prepoznavni vrsti pri nas. Z njima se znamo občasno celo tudi pohvaliti. Sta pač dve od naših največjih in najbolj karizmatičnih živali. Manjše vrste so skoraj brez izjeme neprepoznave. A prav med najmanjšimi se pomen biodiverzitete najbolj pokaže. Kisik, ki ga dihamo (proizvajajo ga rastline) v največji meri ustvarijo drobne, enocelične alge v rekah, jezerih in morjih. Pitna voda – čistijo nam jo za noht veliki nevretenčarji in bakterije. Hrana, ki jo jemo – tudi to je biodiverziteta, saj vsa hrana prihaja iz živih bitij, prostoživečih ali gojenih doma. In da hrana »zraste«, so potrebne še številne druge vrste: opravevalci, ki zaplodijo sadeže; deževniki, ki mešajo prst, da ostane rodovitna; ptice, pikapolonice, pajki, ki lovijo škodljivce v kmetijstvu, in še in še. Na Nacionalnem inštitutu za biologijo (NIB) biodiverzite-

to raziskujemo že 60 let. Opažamo, da se je v tem času njena pestrost v Sloveniji zelo zmanjšala – v veliki meri kot posledica sprememb, ki smo jih v okolju naredili ljudje.

In prav ljudje smo tudi tisti, ki lahko in ki moramo te spremembe ustaviti – kdo nam bo sicer delal kisik, čistil vodo in kako bomo prišli do hrane in drugih nenadomestljivih dobrin iz narave? Na NIB smo prepričani, da to lahko dosežemo. Da bi kaj naredili tudi na področju uresničevanja tega prepričanja, s še devetimi partnerji sodelujemo v evropskem projektu LIFE Naturaviva, katerega cilj je čim več ljudi v Sloveniji seznaniti s tem, kaj je biodiverziteta, kako pomembna je za nas in kaj lahko naredimo, da jo bomo ohranili. Več o projektu in naših aktivnostih lahko preberete na spletni strani: <https://www.naturaviva.si/>.

dr. Davorin Tome

Ste že kdaj videli rdečeglavega kraljička? Pri nas je pogost in splošno razširjen, tako da nam za to, da si ga ogledamo, ni treba v tujino niti daleč od doma. (Foto: D. Tome).